

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

ÖNSÖZ

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

BU ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada amaçlanan; küfür ve şirkin hükümlerini hafifletmek, bâtil söz ve amellere mazeret üretmek veya dinin açık hükümlerini belirsiz hâle getirmek değildir. Bilakis amaç, **fiilin hükmü ile muayyen şahsın hükmünü** birbirinden ayıran şer'î ölçüyü ortaya koymak ve bu konuda Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki örnekleri bir araya getirmektir.

KONU NEDİR?

Bir sözün küfür, bir amelin şirk veya bir itikadın İslâm'a aykırı olduğunu söylemek ile belirli bir Müslüman hakkında **“Bu kişi kâfirdir”** hükmünü vermek aynı şey değildir. Şeriatta yıllardır bilinen bu ilke, muayyen tekfir meselesinin doğru anlaşılması için temel bir ölçüdür.

NEDEN ÖNEMLİDİR?

Tekfir sıradan bir itham değildir. Bir kişiye küfür hükmü vermek, onun dinî statüsüyle ilgili son derece ağır sonuçları bulunan şer'î bir hükümdür. Bu sebeple mesele öfkeye, zanna, şahsî kanaate, sosyal medya tartışmalarına veya tek bir sözün bağlamından koparılmasına bırakılamaz.

HANGİ AŞIRILIKLARDAN SAKINILMALI?

- 1 Her küfür söz veya fiilinden doğrudan şahsın tekfirine sıçramak.
 - 2 Şartlar ve mâniler meselesini kullanarak açık küfür ve şirkin hükmünü belirsizleştirmek.
- Ehl-i Sünnet'in yolu bu iki uç arasında delile bağlı kalmaktır.

MUAYYEN TEKFİRDE DİKKATE ALINAN HUSUSLAR

Bir kişi hakkında tekfir hükmü verilirken şu hususlar ayrıca değerlendirilir:

- 1 **ilim:** Kişinin o sözü veya ameli gerçekten küfür veya şirk olduğunu bilmesi.
- 2 **kast ve irade:** Onu isteyerek ve bilinçli olarak yapması.
- 3 **tevil ve cehalet:** Hükmü bilmemesi veya delili yanlış anlaması.
- 4 **ikrah:** Zorlanma, tehdit ve korku altında söylemesi.
- 5 **diğer mâniler:** Sağlık durumu, aklî denge, dil sürçmesi gibi hâller.

UYARI

Bu çalışma, okuyucuya insanlar hakkında tekfir dağıtma yetkisi vermek için hazırlanmadı. Aksine tekfir meselesinin ne kadar ilim, tahkik, adalet ve ihtiyat gerektirdiğini göstermek için hazırlandı. Burada zikredilen kıssalar, birbirinin tamamen aynı fikhî hükmünü taşıyan olaylar değildir. Her birinin bağlamı ve delâleti kendi içinde değerlendirilmelidir.

ÖLÇÜMÜZ

“Amelin hükmünü delil belirler.
Muayyen şahsın hükmünü ise zan değil, şer'î şartların tahkiki belirler.”

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **"Falanca kâfirdir"** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

01

MUÂZ B. CEBEL'İN RESÛLULLAH'A SECDE ETMESİ

Muâz b. Cebel رضي الله عنه Şam'dan döndüğünde Resûlullah ﷺ'e **secde etti**.

Resûlullah ﷺ: **"Bu nedir ey Muâz?"** diye sordu.

Muâz, Şam'da insanların din adamlarına ve ileri gelenlerine secde ettiklerini gördüğünü ve Resûlullah ﷺ'in buna daha layık olduğunu düşündüğünü açıkladı.

Resûlullah ﷺ **onun yaptığı şeyi tasvip etmedi ve bunu yasakladı**.

Kaynak: İbn Mâce, 1853; Ahmed, el-Müsned.

ÖLÇÜ

Ortada zahiren şirk/küfür mahiyetinde görülebilecek bir secde ameli vardı.

Fakat Resûlullah ﷺ doğrudan Muâz'ı tekfir etmedi;
ne yaptığını ve niçin yaptığını sordu, ardından yanlışını düzeltti.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **“Falanca kâfirdir”** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

02

ZÂTU ENVÂT KISSASI

Huneyn'e giderken Müslümanlar, müşriklerin yanında bulunup silahlarını astıkları Zâtu Envât denilen bir ağaca rastladılar.

İslâm'a yeni girmiş bazı kimseler:

“Ey Allah'ın Resûlü! Onların Zâtu Envât'ı olduğu gibi bize de bir Zâtu Envât yap.” dediler.

Resûlullah ﷺ: **“Allahu ekber! Bunlar önceki ümmetlerin yollarıdır.”** buyurdu ve onların sözünü İsrailoğullarının Musa'ya: **“Onların ilahları olduğu gibi bize de bir ilah yap.”** demelerine benzetti.

Kaynak: Tirmizî, 2180. Tirmizî: Hasen-sahih. Elbânî: Sahih.

ÖLÇÜ

Ortada zahiren şirk ifade eden ağır bir talep vardı.

Resûlullah ﷺ sözün bâtıllığını açıkça ortaya koydu; fakat İslâm'a yeni girmiş bu kişileri tekfir etmedi.

Onların bilmedikleri hususu öğretti ve düzeltti.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **“Falanca kâfirdir”** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

03

KENDİSİNİ YAKTIRIP KÜLLERİNİ SAVURTAN ADAM

Resûlullah ﷺ geçmiş ümmetlerden bir adamı anlattı.

Adam ölümünden sonra bedeninin yakılmasını, küllerinin öğütülüp rüzgâra savrulmasını vasiyet etti. Allah kendisini yakalarsa daha önce hiç kimseye etmediği şekilde azap edeceğini düşünüyordu.

Allah onu tekrar topladı ve: **“Bunu niçin yaptın?”** diye sordu.

Adam: **“Senden korktuğum için.”** dedi.

Allah da onu bağışladı.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim.

ÖLÇÜ

Adamın söz ve tasavvurunda Allah'ın kudreti konusunda zahiren küfür ifade eden son derece ağır bir itikadî hata bulunuyordu.

Buna rağmen onun durumu, cehaleti ve Allah korkusu **dikkate alındı ve Allah onu bağışladı.**

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **"Falanca kâfirdir"** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

04

"SEN BENİM KULUMSUN, BEN SENİN RABBİNİM" DİYEN ADAM

Resûlullah ﷺ çölde devesini ve bütün azığını kaybeden bir adamı anlattı.

Adam ölümünü beklerken devesini birden karşısında görünce aşırı sevincinden:

"Allah'ım! Sen benim kulumsun, ben senin Rabbinim!" dedi.

Resûlullah ﷺ: **"Şiddetli sevincinden dolayı hata etti."** buyurdu.

Kaynak: Sahîh-i Müslim, 2747.

ÖLÇÜ

Söylenen lafız zahiren açık bir küfür sözüdür.

Fakat kişi bu sözü küfür itikadıyla ve bilinçli bir tercihle söylememiştir.

Burada **kastın bulunmaması ve dil sürçmesi**, sözün hükmü ile söyleyen şahsın hükmünün neden her durumda aynı olmadığını açıkça göstermektedir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **"Falanca kâfirdir"** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

05

HÂTIB B. EBÎ BELTEA KISSASI

Hâtıb b. Ebî Beltea رضي الله عنه, Mekke'nin fethinden önce Resûlullah ﷺ'in hazırlığını Mekkelilere bildiren bir mektup gönderdi.

Mektup ele geçirilince Ömer رضي الله عنه onun öldürülmesini istedi.

Fakat Hâtıb yaptığı işi inkâr etmedi. Bununla beraber bunu **İslâm'dan dönmek veya küfre razı olmak için yapmadığını**, Mekke'deki ailesini koruyacak bir destek elde etmek amacıyla yaptığını açıkladı.

Resûlullah ﷺ **onun açıklamasını kabul etti.**

Kaynak: Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim.

ÖLÇÜ

Ortada zahiren kâfirlere yardım niteliği taşıyan çok ağır bir amel vardı.

Fakat Resûlullah ﷺ yalnızca fiilin zahirinden hareket ederek Hâtıb'ın bâtınında küfür bulunduğuna hükmetmedi; **maksadını ve kastını dikkate aldı.**

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **“Falanca kâfirdir”** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

06

ÜSÂME B. ZEYD VE “LÂ İLÂHE İLLALLAH” DİYEN ADAM

Üsâme b. Zeyd رضي الله عنه savaşta bir adamı yakaladığında adam:

“Lâ ilâhe illallah.” dedi.

Üsâme onun bunu yalnızca ölümden kurtulmak amacıyla söylediğini düşünerek onu öldürdü.

Resûlullah ﷺ bunu öğrendiğinde:

“Lâ ilâhe illallah dedikten sonra onu öldürdün mü?”

diye tekrar tekrar sordu.

Üsâme adamın bunu silahtan korktuğu için söylediğini belirtince Resûlullah ﷺ:

“Kalbini yarıp baktın mı?” buyurdu.

Kaynak: Sahîh-i Müslim; hadisin aslı Buhârî'de de bulunmaktadır.

ÖLÇÜ

İnsanların bâtınlarında bulunan küfür veya iman sırf zanla tayin edilmez.

Dünya hükümlerinde kişinin ortaya koyduğu zahir dikkate alınır; kalpte olanı kesin olarak bildiğimiz iddia edilmez.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **“Falanca kâfirdir”** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

07

MÜNÂFIKLARIN ZAHİRİNE GÖRE MUAMELE EDİLMESİ

Resûlullah ﷺ Medine'deki bazı münafıkların nifakını ve düşmanlıklarını biliyordu. Abdullah b. Übey hakkında öldürülmesi gündeme geldiğinde Resûlullah ﷺ:

“İnsanlar, Muhammed arkadaşlarını öldürüyor demesinler.” buyurdu.

Resûlullah ﷺ onların bâtınlarında bulunan nifaka rağmen, dünya hükümlerinde zahirlerini esas aldı ve Müslümanlara uygulanan hükümleri onlara da uyguladı.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim.

ÖLÇÜ

Bir kimsenin bâtınında bulunan küfür ve nifak, yalnız zan ve şüpheyile dünya hükümlerine taşınmaz. Şer'î hükümde **zahir esas alınır**; bâtının kesin hükmü Allah'a aittir.

Bu da muayyen şahıs hakkında hüküm verirken zahir ile bâtının birbirinden ayrılması gerektiğini gösterir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek “Falanca kâfirdir” demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken yalnız fiilin zahirine bakılmaz, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

08

HATAYLA KÜFÜR SÖZÜ SÖYLEYENİN KASTINA BAKILIR

Resûlullah ﷺ ümmetinden hata, unutma ve zorlandıkları şeylerin bağışlandığını bildirmiştir.

Bir kimsenin diliyle zahiren küfür ifade eden bir söz söylemesi, tek başına onun kalben bu sözü benimsediğini ve küfrü kastettiğini göstermez.

Nitekim Resûlullah ﷺ, şiddetli sevincinden:

“Allah'ım! Sen benim kulumsun, ben senin Rabbinim!” diyen adam hakkında:

“Şiddetli sevincinden dolayı hata etti.” buyurmuş ve onun sözünü kastettiği bir küfür itikadı olarak değerlendirmemiştir.

Kaynak: Sahîh-i Müslim, 2747.

ÖLÇÜ

Zahirde küfür olan söz ile o sözü söyleyen muayyen şahsın hükmü birbirinden ayrılır.

Hata ve kastın bulunmaması, muayyen şahsa küfür hükmünün uygulanmasına mâni olabilir.

Bu sebeple yalnızca lafza bakılarak değil, kişinin kastı ve hâli de dikkate alınarak hüküm verilir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **"Falanca kâfirdir"** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

09

İKRÂH ALTINDA KÜFÜR SÖZÜ SÖYLEYEN KİŞİ

Ammâr b. Yâsir رضي الله عنه müşriklerin ağır işkencesine maruz kaldı. İşkence altında, onların istediği bazı sözleri diliyle söylemek zorunda kaldı.

Daha sonra Resûlullah ﷺ'e geldiğinde başından geçenleri anlattı.

Resûlullah ﷺ ona: **"Kalbini nasıl buluyorsun?"** diye sordu.

Ammâr: **"İmanla mutmain olarak."** cevabını verdi.

Bunun üzerine Resûlullah ﷺ: **"Eğer tekrar ederlerse sen de tekrar et."** buyurdu.

Bu hâdise hakkında Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Kalbi imanla mutmain olduğu hâlde zorlanan kimse müstesna..."

Nahl, 16/106

ÖLÇÜ

Ortada zahiren küfür ifade eden söz bulunmaktadır; fakat bunu söyleyen kişinin kalbi imanla mutmaindir ve söz ikrah altında söylenmiştir.

Bu sebeple ikrah, muayyen şahsa küfür hükmünün uygulanmasına mâni olan hâllerden biridir.

Dolayısıyla zahirde meydana gelen küfür sözü ile o sözü söyleyen muayyen şahsın hükmü her durumda aynı değildir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek **“Falanca kâfirdir”** demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verirken **yalnız fiilin zahirine bakılmaz**, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

10

HÜKMÜ BİLMİYEN KİŞİYE ÖNCE HAK AÇIKLANIR

Resûlullah ﷺ mescide girip namaz kılan bir adamın namazını doğru kılmadığını gördü. Adam gelip selâm verince Resûlullah ﷺ ona:

“Dön ve namazını tekrar kıl; çünkü sen namaz kılmadın.” buyurdu.

Adam bunu birkaç defa tekrarladıktan sonra:

“Seni hak ile gönderene yemin ederim ki bundan daha güzelini bilmiyorum. Bana öğret.” dedi.

Bunun üzerine Resûlullah ﷺ ona namazın nasıl kılınacağını öğretti.

Kaynak: Sahîh-i Buhârî ve Sahîh-i Müslim.

ÖLÇÜ

Resûlullah ﷺ kişinin yaptığı ağır hatayı gördüğünde, onun bilmediğini ortaya çıkardı ve kendisine hakkı öğretti.

Bu kıssa doğrudan tekfir hakkında değildir; fakat Nebevî yöntemde **cehaletin tespit edilmesi ve bilmeyene hüccetin açıklanması** bakımından önemli bir ölçüdür.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verirken onun ne bildiği, kendisine hakkın ulaşp ulaşmadığı ve meseleyi anlayıp anlamadığı göz ardı edilmez.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

İLKE

Küfür olan söz, küfür olan amel veya küfür ifade eden bir itikad ile, bunu söyleyen veya yapan muayyen şahsın tekfir edilmesi aynı şey değildir.

Bir sözün, amelin veya itikadın nev'ine küfür veya şirk hükmü vermek başka; bunu belirli bir şahsa indirerek “Falanca kâfirdir” demek başkadır.

Muayyen şahıs hakkında hüküm verilirken yalnız fiilin zahirine bakılmaz, Kast, ilim, irade, tevil ve cehalet gibi hâller; tekfirin şartları ve mânileri çerçevesinde ayrıca değerlendirilir.

Resûlullah ﷺ'in sünnetindeki bazı kıssalar bu ayrımın anlaşılmasına yardımcı olur.

11

HÜKÜM VERİRKEN KİŞİNİN KASTI ARAŞTIRILIR

Resûlullah ﷺ döneminde bir adam:

“Allah’a yemin olsun ki Allah falan kişiyi bağışlamaz.” dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ:

“Kim Benim falan kişiyi bağışlamayacağıma dair yemin ediyor?
Ben onu bağışladım, senin amelini ise boşa çıkardım.” buyurdu.

Resûlullah ﷺ bu hadiseyi ümmetine aktararak, Allah adına kesin hüküm vermenin ne kadar tehlikeli olduğunu bildirdi.

Kaynak: Sahîh-i Müslim, 2621.

ÖLÇÜ

Bir Müslüman hakkında Allah'ın onu kesinlikle bağışlamayacağına veya âhiretteki nihai hükmünün ne olacağına dayanaksız biçimde kesin hüküm verilmez.

Şer'î hüküm, zan, öfke ve kişisel kanaat üzerine değil; **delil ve ilim** üzerine bina edilir.

Muayyen şahıslar hakkında hüküm verirken insanın haddini bilmesi ve Allah adına delilsiz kesin hükümler vermekten sakınması gerekir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

12

HUZEYFE'NİN İP BAĞLAYAN ADAMA MÜDAHALESİ

Huzeyfe b. Yemân رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ bir adamın elinde, hummadan korunmak veya şifa bulmak amacıyla bağlanmış bir ip gördü.

Huzeyfe رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ipi kesip çıkardı ve ardından şu âyeti okudu:

**“Onların çoğu Allah’a ancak
şirk koşarak iman ederler.”**

Yûsuf, 12/106.

Bu rivayet Resûlullah ﷺ’ten merfû bir hadis değil,
Huzeyfe رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ’dan nakledilen bir sahâbî eseridir.

Kaynak: İbn Ebî Hâtim, Tefsîr, Yûsuf 12/106.

ÖLÇÜ

Huzeyfe رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, bu ameli şirk kapsamında değerlendirerek
onu açıkça reddetti ve ipi ortadan kaldırdı.

Bununla beraber rivayette Huzeyfe’nin o muayyen şahsa

“Sen müşriksin” veya “Sen kâfirsin” dediği nakledilmemektedir.

Burada, şirk olan amelin hükmü ile o ameli yapan muayyen şahsın
hükmünün birbirinden ayrılması bakımından dikkat çekici
bir örnek bulunmaktadır.

Bir amel hakkında **“Bu şirkdir”** demek ile belirli bir kişi hakkında

“Bu kişi müşriktir/kâfirdir” hükmünü vermek aynı merhale değildir.

MUAYYEN TEKFİRDE NEBEVÎ ÖLÇÜ

13

“VÂHİNE ‘SEBEBİYLE’ DİYEN ADAM

İmrân b. Husayn رضي الله عنه’den rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ bir adamın elinde bakırdan bir halka gördü ve:

“Bu halka nedir?” diye sordu.

Adam: **“Vâhine sebebiyle.”** dedi. Yani kendisindeki hastalık ve ağrıya karşı fayda vermesi amacıyla bu halkayı taktığını belirtti.

Bunun üzerine Resûlullah ﷺ:

“Onu çıkar! Çünkü o senin ancak zayıflığını artırır.” buyurdu.

Ahmed’in rivayetinde ayrıca:

“Onu üzerinden at. Eğer o üzerindeyken ölürsen ebediyen felâha eremezsin.”

lafzı bulunmaktadır.

KAYNAK

İbn Mâce, 3531;
Ahmed, el-Müsned, 20000.

HADİSİN HÜKMÜ

Elbânî: Zayıf.
Şuayb el-Arnaüt: İsnadı zayıf.
Hâkim: İsnadı sahih.

ÖLÇÜ

Buradaki mesele ipten veya halkadan medet istemekten ziyade, Allah’ın şer’an veya tecrübeyle sebep kılmadığı bir nesneyi hastalığı giderecek yahut belayı defedecek bir sebep kabul ederek ona bağlanmaktır. Bunun benzeri temîme ve muska hakkındaki rivayetlerde de görülür.

Ortada Allah’ın şer’an veya maddî olarak sebep kılmadığı bir nesneyi şifaya sebep edinme ameli bulunmaktadır.

Resûlullah ﷺ önce **“Bu nedir?”** diye sorarak kişinin onu hangi maksatla taktığını ortaya çıkardı, ardından bu **bâtıl sebebi reddederek** çıkarmasını emretti.

Bu rivayet, bir amelin zahirini görmekle yetinmeyip **kişinin o amele yüklediği mâna ve itikadın da bilinmesinin önemine** dikkat çeker.

Bir nesneyi yalnızca sebep kabul etmek ile ona **müstakil tesir ve fayda verme gücü nispet etmek**, itikad bakımından aynı değildir.